

**Kurşun
Mühürlü
Tren**

STEFAN ZWEIG

BZ

Stefan ZWEIG

Kurşun Mühürlü Tren

Lenin, 9 Nisan 1917

Stefan ZWEIG

Kurşun Mühürlü Tren

Lenin, 9 Nisan 1917

Çeviren: Metin Akand

Bu kitap ilk kez 1966 yılında İzmir'de Halkın Sesi Matbaasında basılmış ve Kovan Kitabevi tarafından yayınlanmıştır.

Metinde, anlam belirsizliklerini gidermek amacıyla sınırlı sayıda düzeltme yapılmıştır.

ePub düzenleme ve kapak tasarımı: BZ Yayın, Haziran 2014.

BZ YAYIN

İçindekiler

[Eskicinin evindeki adam](#)

[Gerçekleştirme](#)

[... Ve hayâl kırıklığı](#)

[Almanya geçit vermez mi?](#)

[Anlaşma](#)

[Patlayan mermi](#)

Eskicinin evindeki adam

İsviçre, ufacık bir barış adası... Birinci Dünya Savaşının azgın dalgaları, habire kıyılarını dövüyor. 1916, 1916, 1917 ve 1918 yılları boyunca bu adacıkta hayat, heyecan dolu bir polis romanını andırır. İki ayrı kampa mensup diplomatlar, otellerin süslü salonlarında, birbirlerini tanımaz oluvermişlerdi. Daha düne kadar, ahbapça briç oynayan, karşılıklı eğlencileri düzenleyen, kendileri değildi sanki. Bu adamların yanına, ne idüğü belirsiz bir alay insanın telâşla girip çıktığı görülüyordu: Milletvekilleri, sekreterler, ataşeler, tüccar takımı, peçeli ya da peçesiz kadınlar... Hepsinin gizli ödevleri vardı. Hele otellerin önünde kimlere, nelere rastlanmazdı ki... Otomobillerle gidip gelen fabrikatörler, ünlü çalgıcılar, gazeteciler; maksatlarını gizlemeye çalıştıkları belliydi. Gezintiye çıkan ya da bir tur atıp dönen insanlara benzemek çabasındaydılar. Çeşitli memleketlerin flamalarını taşıyan gösterişli arabalar da otellerin çevresinde pinekler dururdu. Haber toplamak, ondan bundan bir şeyler kapmak... Cümlesinin ortak görevi buydu. Kendi halinde görünen adamlar, dünyayı ihtilâl itecek kadar güçlü olabilirler. Bu yüzden, ayakkabı tamircisinin evinde oturan ufak tefek adam hakkında bilgi edinme ve bunu satma gereğini duymadılar. Toplumcu çevreler bile önemli bir bilgi edinmiş değildi. Bildikleri şu kadardı ancak: Bu adam, Londra'ya sığınan Rusların çıkardığı basit, radikal bir gazetenin yazarları arasındaydı, Ayrıca, Petersburg 'da adı bile anılmayan silik bir partinin yöneticisiydi. Tuttukları yolun yanlış olduğunu söyleyen ve sert konuşma alışkanlığında olan bu adamlarla anlaşmak mümkün değildi. Bu imkânsızlığı, kendi tutumuyla bizzat ispat etmiş durumdaydı. Şu halde, onunla ilgilenmeye değer miydi?

Arada bir, akşamları, daracık bir kahvede, bir takım işçilerle buluşuyor, görüşüyordu. Ancak, bu toplantılara olsa olsa on beş-yirmi kişi katılmaktaydı. Onların da çoğu toy delikanlılar... Habire çay içen, durmadan çekişen bu insanlarla, aynı davranışı huy edinmiş olan öbür Rus sığıntıları arasında ne fark olabilir ki? Eskicinin evinde oturan tıknaz adama aldırış eden yoktu. Vladimir İliç Ulyanov adını taşıyan bu şahsı ismen tanıyanlar bile öyle azdı ki, koca Zürih'te, hepsini toplasanız ancak otuz-kırk kişi eder. Diyelim ki, elçilikler arasında mekik dokuyan lüks arabalardan biri rastgele onu ezip öldürmüş olsaydı, bütün dünyada Ulyanov ya da Lenin adına kimse öğrenmemiş bulunacaktı.

Gerçekleştirme...

1917 Martının on beşinde, Zürich'teki kütüphane görevlisi şaşırıp kaldı. Çünkü saat dokuz gelmiş, kitaplığın en devamlı okuyucusu hâlâ görünmemişti. Her gün, büyük bir intizamla oturduğu yer boştu işte... Saat dokuz buçuk oldu, onu çaldı, nafile. Adam ortalıkta yok. Tükenmez bir okuma hırsıyla dolu olan bu adam, bir daha kütüphaneye ayak basmayacaktı. Hâlbuki adam, o sabah da, her gün olduğu gibi, kitap okumak üzere yola düşmüştü ama bir Rus önüne çıkmış, Rusya'da ihtilâl olduğunu ona heyecanla bildirmişti. İnanmalı mıydı buna? Lenin, tereddüt içindeydi. Aldığı haberin dehşeti, onu sersemletmişti. Çok geçmeden kendisini toparladı. Kısa adımlarla, fakat sert bir yürüyüşle göl kenarına doğru ilerlemeye başladı. Gazete satıcısının ve matbaanın önünde bıkıp usanmadan beklemeye koyuldu. Saatler ve günler geçiyordu. Haber doğruymuş meğer. Hemen her gün yeni gelişmeler de olmakta. İnanılır gibi değil. Hükümet değişikliği ile ilgili söylentiler, Çarın tahttan alışı edilmemesi, karma bir kabinenin işbaşına geçmesi, Duma Meclisi, bağımsız ve özgür bir Rusya, siyasî hükümlüler için genel af haberleri... Bütün bunlar, birbirini kovalayıp duruyordu. Yıllar yılıdır hayalini kurduğu şeyler. Bu uğurda neler gelmemişti başına. Yirmi yıldan beri zindanlar, Sibiryaya fasılları, sürgünler... Beslediği fikirler gerçekleşmekteydi işte. Adam düşünüyor; savaşta telef olan milyonlarca kişi, boşuna can vermemiş meğer. Harcanan gayretler, sonuçsuz kalmadığına göre... Ölenler, yok yere telef olmamışlar. Yeni bir özgürlük ve adalet ülkesi doğuyor işte. Bu uğurda ölmüş olanlar, kutsal şehitlerdir. Adam, belki ilk defa serinkanlılığını, kaybetmiş durumda. Kendinde değil sanki. Hâlbuki o, kendine daima hâkim olmasını bilmiştir. Her şeyi, kılı kırka yararcasına hesaplamak huyudur.

Sarhoşa dönen yalnız o mu? Cenevre'de, Lozan'da ve Bern'de sığıntı olarak bir takım odalarda barınan yüzlerce Rus, aynı duygularla, sevinç içinde. Rusya'ya dönebilecekler artık. Sahte evraka, takma adlara da ihtiyaç yok. Çarın hükmettiği bir memleket değil artık Rusya. Dönüşte, ölüm tehlikesiyle burun buruna gelmek yok. O, eskidendi. Şimdi özgür bir vatandaş olarak, özgür bir yurda dönecekler. Hazırlık başladı bile. Hepsi, birkaç süflî parçadan ibaret eşyasını toplamakla meşgul. Gazetelerde, Gorki'nin hani şu meşhur mesajı: «Memleketinize dönün!» Mektuplar, telgraflar gırla gidiyor. Yurdunuza, yurdunuza! Toplanarak, birleşerek... Uğrunda her şeylerini verdikleri, verecekleri bir eser var ortada: Kendi eserleri olan ihtilâl. İşe yeniden koyulmak gerekiyor. Hayatlarını adayarak.

... Ve hayâl kırıklığı

Ancak, aradan birkaç gün geçtikten sonra hepsini şaşkına çeviren, dehşetli bir haber yayılıyor: Rusya'daki ihtilâl, meğer sandıkları gibi bir ihtilâl değilmiş. Halkın ayaklanmasıyla ilgisi yok. Taşdığı nitelik başka: Saray içinde, sadece Çara karşı yapılmış bir darbe! Maksat, Çarı bertaraf etmek ve Almanya ile barış yapılmasını önlemek. Bu uğurda, İngiliz ve Fransız siyasetçileri tarafından düzenlenmiş bir plân. Bu, kendilerini adadıkları, uğrunda ölmeyi seve seve göze aldıkları ihtilâl değil, tam aksine bir hareket; kendi plânlarını yürütmek isteyen savaş taraftarlarının, emperyalistlerin ve generallerin ortak dalaveresi.

Lenin ve ötekiler, nihayet anlıyorlar: Gerçek ve köklü bir ihtilâl yok ortada. Yapılan hareket, Karl Marx ihtilâlinden yana olanların tasarladıkları cinsten değil. Hatta öğreniyorlar ki, Milyukov ve öbür liberaller, gerçek ihtilâlcilerin yurda dönmesini engellemekle görevlendirilmişlerdir. Emirlere uymasını bilenler, bu arada Plehanov, Londra'dan törenle yolcu edilmekte ve bir savaş gemisine bindirilerek yurduna dönebilmektedir. Bunlar, savaşın uzamasını temin hususunda faydalı olabilecek sosyalistlerdir. Derhâl Petersburg'a gönderiliyorlar. Fakat Troçki, İngiltere'nin Halifax'ında alıkonuyor. Öbür radikaller de sınırlarda... İtilâfçı devletlerin giriş-çıkış kapılarında, Üçüncü Enternasyonal'e katılanların tomar tomar listeleri var. Lenin'in ümitleri zayıflamıştır. Petersburg'a telgraf üstüne telgraf çekiyor. Fakat telgrafların yerine vardığı çok şüpheli. Tapunun da icabına bakılıyor. Züriç'te kimsenin haberi yok, Avrupa'da da olsa birkaç kişi biliyor. Vladimir İliç diye anılan Lenin kuvvetli, enerjik, hedefe bağlı bir adamdır ve büyük bir tehlike kaynağıdır. Bunu, bir de Rusya biliyor.

Oldukları yerde çakılıp kalan bu topluluklar, uçsuz bucaksız bir ümitsizliğe kapılmıştır. Londra, Paris ve Viyana'da uzun yıllardır kongreler yaptılar, ihtilâlin plânlarını düzenlediler. Bütün teferruat görüşüldü, uzun boylu tartışıldı. Gazeteler yayınladılar. Böyle bir davranışın zorluklarını, risklerini ve sonuçlarını hem teorik, hem de pratik yönden ortaya koymaya çalıştılar. Hele bu adamın hayatı, hep bunlarla geçti. Bir belirli fikir üzerinde kafa patlattı. Tasarladığı şeyi kesin olarak biçimlendirmeye çalıştı. Şimdi de İsviçre'den çıkmasına izin vermiyorlar. Bu yüzden onun çok değer ve önem verdiği ihtilâl, bu kutsal fikir, bir takım kimseler tarafından perişan bir hale getirilebilecek; yabancıların yararına kullanılacak ve amaç kaybolacak. Lenin'in içinde bulunduğu şu durumla, Hindenburg'un -bir önceki savaş başında- kaderi birbirine benzer. Hem de garip bir şekilde sen kırk yıl, Rusya seferiyle ilgili manevralar yap, tecrübeler edin; sonra, harekete geçilince, sırtında sivil elbise, evinde otur, bu görevi üzerlerine alan generallerin hata ve sevaplarını, ufacak bayraklarla, haritalardan izlemek zorunda kal. Her zaman katı bir gerçekçi ve sapsağlam bir görüş sahibi olan Lenin ümitsiz günler yaşamaktadır. Bazen

kendini delice düşüncelere kaptırıldığı oluyor. Almanya ve Avusturya üzerinden geçip gitmek üzere acaba bir uçak kiralayamaz mı? Bunu tasarlıyor. Ancak, kendisine kim yardım eli uzatır? Biri uzatmıştı ama sonradan casus çıktı o da. Kaçıp gitmek için, göze almayacağı şey yoktur artık. Oturuyor, bir mektup yazıyor; İsveç'teki tanıdıklarından, kendisine bir İsveç pasaportu temin edilmesini istemektedir. Sorgu sualden kurtulmak için de dilsiz taklidi yapmayı kafasına koymuştur. Fakat gece kurduğu şeyler, sabahleyin, gün ışığında, uygulama imkânından mahrum plânlar haline geliyor. Bununla beraber, bildiği yalın bir gerçek var: Olumlu bir ihtilâlin başarılması için Rusya'ya dönmesi şart. Siyasî dolaplarda iş yok. Üstelik derhâl dönmesi lâzım Rusya'ya... Ne pahasına olursa olsun...

Almanya geçit vermez mi?

İsviçre, bilindiği gibi, İtalya, Fransa, Almanya ve Avusturya ile çevrilidir. İhtilâlciler Lenin'in, itilâf devletleri topraklarından geçmesi de yasaklanmıştır. Rus uyruklu olduğu, yani dūřman sayıldığı için, ne Almanya'dan, ne de Avusturya'dan geçmesine izin verilir. Ama ortada, dehşetli bir gerçek var: Lenin, Milyukov Avusturyasından ya da Poincares Fransasından değil, ama Kaiser Wilhelm Almanyasından pekâlâ anlayış bekleyebilir. Amerika'nın savaşa katılması, gün meselesi. Onun için, Almanya, Rusya ile barış yapmak isteyecektir. Bir Rus ihtilâlcisi, gerek İngiliz, gerek Fransız elçileri için gclk kaynağıdır. Almanya bakımından ise, durum tam tersine.

Yalnız, Lenin'i dūřndren bir řey var: Sorumluluk. Yazılarında, Kaiser Almanyasına habire sayıp svmştr. şimdi onunla ilişki kurmaya çalışmak nasıl karşılanır? Belirli ahlâk kuralları var. Savař sırasında, karşı ülkeye ulaşmak için, dūřman genelkurmayından izin istemek suretiyle hasım topraklardan geçmek... Bunu, ihanetin daniskası sayarlar. Lenin, bu kanaldan gidecek olursa, hem partisini gc duruma dūřrecek, hem de kendisi lekelenek. Ondan şüphe edecekler. Onu Alman ajanı sanacaklar. Zannedilecek ki, onu Almanlar Rusya'ya gönderdiler. Thmet altında kalacak. Hele barış gerçekleşecek olursa, Rusya'nın zafere ulaştıktan sonra kavuşacağı barışı engellemekle itham edilecek. Tarihe böyle geçecek bu. Lenin, hepsini biliyor. Bařka are bulamadığı takdirde bu kanaldan harekete geçmek zorunda kalacağını söylediği zaman, mutedil ihtilâlcilerin yanı sıra, kendisiyle aynı kafada olanların çođu da rpermiřtir. Lenin'i uyarmaya çalışarak, İsviçreli Sosyal-Demokratların tutumundan söz açmışlardır. Esir değişimi arasında, Rus asıllı ihtilâlcilerin geri gönderilmesini temin etmek üzere resmen teşebbüse geçmişler. Fakat Lenin bu yolun çok uzun süreceğini ezbere bilmektedir. Ayrıca, Rus Hkmeti, Lenin'in yurda dönüşünü kösteklemek için sebepler yaratacak, elinden geleni yapacaktır elbet. řu halde, geçip giden günlerin ve saatlerin önemi büyük. Ötekiler, Lenin kadar şüpheci değil. Cesaretleri de daha kıt. Lenin'in gözü, hedeften gayrı bir řey görmüyor. Çevresindekiler, hıyanet sayılacak bir harekette bulunulmasından düpedüz rkyorlar. Lenin, artık her řeyi göze almıştır. Kendi sorumluluğu altında, şahsı adına Alman Hkmetiyle temasa geçiyor.

Anlaşma

Atılan adım tehlikelidir. Çıkarılacak dedikoduları hesaba katan Lenin, temaslarda gizlilikten mümkün olduğu kadar kaçınıyor. İsviçre Esnaf Derneği Sekreteri Fritz Platten, Lenin hesabına Alman Elçiliğine giderek şartları sıralıyor. Bu ufak tefek, ne idüğü belirsiz milliyetçinin koştugu şartlar, rica niteliğinde olmaktan uzaktır. Gelecekteki otoritesini önceden sezinlemiş gibi. Şartlar: Vagonların hükümlerlik hakkı zedelenmeyecek. Yol boyunca, pasaport kontrolü filân yok. Normal tarifeye uygun olarak, ücretlerini kendileri ödeyecekler. Ne emirle, ne de kişisel istekle vagonlardan dışarı çıkılmayacak. Ancak bu şartlar kabul edildiği takdirde, yolcular. Alman Hükümetinin yardımını reddetmeyeceklerdir. Bakan Romberg, aldığı teklifi Rudendorf'a aksettiriyor. General, daha sonra, anılarında, bu konuya hiç değinmemeyi uygun görecekti, verdiği kararların belki en önemlisi hakkında tarihi aydınlatmayacaktır. Alman elçisi, teferruatta bazı değişiklikler yapılmasına taraftardır. Çünkü Lenin'in düzenlediği protokol, hiç de acemice değil. Aynı trende, Ruslarla birlikte bazı Avusturyalıların da -meselâ Radek- kontrolsüz yolculuk edebilmesi sağlanmaktadır. Ne var ki, aceleci olan sadece Lenin değildir. Alman Hükümetinin de kaybedecek vakti yok. Çünkü Amerika Birleşik Devletleri, 5 Nisan günü Almanya'ya karşı harp ilân etmiş bulunmaktadır.

Fritz Platten, 6 Nisanda neticeyi öğreniyor: «Bu iş, teklif edilen şekle uygun olarak karara bağlanmıştır.»

9 Nisan 1917 günü, saat tam üçte, *Zaehringers Hof* Lokantasında karın doyurduktan sonra yola çıkan pejmürde giyimli küçük bir topluluk, Zürih istasyonuna yönelmiştir. Kadınlar ve çocuklar dâhil, hepsi otuz iki kişi. Bu topluluktan sadece üç erkeğin adı, ileride unutulmayacaktır: Lenin, Zinovyev ve Radek.

Yemeklerini, hep birlikte, teklifsizce yediler. Sonra, bir tutanak düzenleyip imzaladılar. Bu belgede, *Petit Parisien* adlı gazetede yayınlanmış bir haber metnini hepsinin bildiği kayıtlıydı. Bu haberde belirtildiğine göre, yeni kurulan geçici Rus Hükümeti, Almanya'dan geçip gelenleri vatan haini sayacaktı. İmzaladıkları belgede, bu yolculuktan doğacak her türlü sorumluluğun kendilerine ait olacağı da ayrıca yazılıydı. İmzalar eğri büğrüydü ve çoğu kitap harfleriyle atılmıştı. Yolculukta, Lenin'in bu katarıda olduğunu öğrenenlerden kendisiyle görüşmek isteyenler oluyor. Lenin buna kesinlikle yanaşmıyor. Bu olaydan sonra, bir başka teşebbüs: Sosyal-Demokratlar, kendileriyle anlaşma yapmak istiyorlar ve ret cevabı alıyorlar. Lenin biliyor ki, Alman topraklarında herhangi bir Almanla konuşmak, şüphelerin en azametlisini üzerine çekmek olacak. Tren İsveç'ten geçerken, bayağı törenle uğurlanıyorlar. Yolcular, açlıktan perişan durumdadırlar. İsveç topraklarındaki mola sırasında kurulan sofraya aç kurtlar gibi saldırıyorlar. İşte, burada Lenin, dağ fotinlerini çıkarıyor ayağından. Bir çift yeni pabuç ve birkaç takım hazır elbise

satın alıyor. Derken, Rus sınırına dayanıyorlar.

Patlayan mermi

Rus topraklarına ayak basar basmaz, Lenin'in ilk işi gazetelere sarılmak oluyor. On dört yıllık gurbet hayatından dönüş... Bu süre içinde Rus toprağına hasret kalmış, Rus bayrağını ve askerlerini hiç görmemişti. Fakat kaskatı bir irade sahibi olan mefkûreci, çevresindekilere uyup ağlamıyor. Kadınlar askerleri kucaklıyorlar. Askerler şaşkın. Lenin hiç oralı değil. Varsa yoksa gazeteler. Önce Pravda'ya saldırıyor. Kendi gazetesi bu. Enternasyonalist görüşe gene eskisi gibi bağlı mı acaba? Biraz sonra buruşturup atıyor gazeteyi. Hayır, onun istediğı bu değil. Katıksız bir ihtilâlcı zihniyeti yerleşmemiş hâlâ. Lenin, tam vaktinde gelmişim, diye düşünüyor. Direksiyonu ele almalı. Ya ölüm, ya zafer... Hayır. Kendi fikirlerini yayması, aşılması gerekiyor. Bu fikirlerin özü yaşamaktır. Ya başarıya ulaşamazsa? Huzursuzluğun ve korkuya kapılmanın âlemi yok. Milyukov, kendisini elbet yakalatıp deliğe tıkmak isteyecek. Hem de Petrograd'dayken. -Şehrin adı henüz Petrograd'dır ama yakında değişecektir.- Kendisini karşılamaya gelen birkaç yakını ile trende, bir arada şimdi. Tepelerinde cılız bir ışık. Üçüncü mevki vagonun alaca karanlığında, Kamenev ve Stalin'le karşı karşıya oturuyorlar. Her ikisinin de yüzünde hafiften, oldukça garip bir gülümseme. Soruları, cevapsız kalıyor. Karşılık vermekten kaçınıyorlar sanki. Ama çok geçmeden, beklediğı cevabı gerçeğin ta kendisinden alacaktır. Tren, bu sırada Petrograd'ın Finlandiya istasyonuna girmiştir. Binlerce işçi, koskoca meydanı tıklım tıklım doldurmuş. Silahlı şeref birlikleri, sürgünden dönen adamı sabırsızlıkla bekliyor. Bir ağızdan Enternasyonal marşını söylüyorlar. Daha birkaç gün önce bir eskicinin evinde oturan adam, Vladimir İliç Ulyanov, trenden inince, eller üstünde buluyor kendini ve soluğı bir zırhlı arabada alıyor. Kaleden ve evlerden akseden projektör ışıkları altında Lenin halka ilk söylevini vermektedir. Heyecan öyle taşkın ki, yer yerinden oynuyor sanki. Bu suretle «Dünyayı sarsan on gün» başlamış oluyor

Mermi böyle patladı. Hem bir ülkenin hem de bir âlemin altı üstüne geldi.